

Εισήγηση

«Αυτοδιοίκηση, εξωστρέφεια, αξιολόγηση»

Χαράλαμπος Φείδας, Γραμματέας της ΠΟΣΔΕΠ, Καθ. Α.Π.Θ.

1. Αυτοδιοίκηση - αυτονομία

Με τον όρο **αυτοδιοίκηση** ορίζεται η αυτοδυναμία των οργανωτικών μονάδων, η δυνατότητα άσκησης διοικητικών αρμοδιοτήτων από τις διοικητικές μονάδες του οργανισμού-ιδρύματος. Έτσι, τα ΑΕΙ επιλέγουν τα δικά τους όργανα διοίκησης, το προσωπικό τους, έχουν οικονομική αυτοτέλεια, καταρτίζουν τα προγράμματα σπουδών τους.

Παρά το συνταγματικά κατοχυρωμένο αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ, υπήρχαν **διαδικασίες που αυτονόητα** θα έπρεπε να διαχειρίζονται τα πανεπιστήμια (π.χ. προκήρυξη και διορισμός μελών ΔΕΠ, σύσταση Τομέων – Εργαστηρίων), αλλά παρόλα αυτά βρίσκονταν υπό την στενή εποπτεία του Υπουργείου. Παρά τα θετικά βήματα που έγιναν προς την επίλυση αυτών των θεμάτων, η **ενίσχυση του αυτοδιοίκηση παραμένει ακόμη ζητούμενο**, καθώς υπάρχουν σημαντικές διαδικασίες οι οποίες παραμένουν υπό ασφυκτικό ή μερικό έλεγχο από το Υπουργείο, όπως ο αριθμός των εισακτέων και των μετεγγραφών και οι εξεταστικές περιόδους, διαδικασίες στις οποίες τα ΑΕΙ δεν έχουν ουσιαστικό λόγο.

Πλήρης, δεν είναι όμως και η **οικονομική αυτοτέλεια** των ΑΕΙ καθώς δεν υπάρχει θεσμοθετημένο σταθερό πλαίσιο κρατικής χρηματοδότησης, το οποίο να έχει προκύψει μετά από συμφωνία της πολιτείας με τα Πανεπιστήμια λαμβάνοντας υπόψη την προσφορά και τις ανάγκες τους. Επιπλέον, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες έγκρισης και αναμόρφωσης των προϋπολογισμών λειτουργούν ανασταλτικά στην αποτελεσματική αξιοποίηση της λιγοστής κρατικής χρηματοδότησης. Πέραν όμως της κρατικής χρηματοδότησης, **θα πρέπει να ενισχυθεί η δυνατότητα των ΑΕΙ να χαράσσουν τη στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης** τους για την ανεύρεση επιπλέον τρόπων χρηματοδότησης (π.χ. ξενόγλωσσα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα και προγράμματα συνεχιζόμενης εκπαίδευσης).

Η αυτοδιοίκηση, που θεμελιώνεται συνταγματικά για τα ΑΕΙ, πρέπει να διακριθεί σαφώς από την έννοια της αυτοδυναμίας ή αυτονομίας δηλ. της δυνατότητας τους να θέτουν κανόνες δικαίου για τον εαυτό τους, δυνατότητας που δεν δίνεται από το κράτος στα ΑΕΙ, παρά μόνο αν υπάρξει σχετική κανονιστική εξουσιοδότηση.

Στο πλαίσιο αυτό, ένας μικρός βαθμός αυτονομίας παρέχεται στα ΑΕΙ από το ισχύον νομικό πλαίσιο **με τη θεσμοθέτηση του Εσωτερικού Κανονισμού και του Οργανισμού**, μέσω των οποίων ανατίθεται στα ΑΕΙ η θέσπιση ειδικότερων αρχών και κανόνων οργάνωσης και λειτουργίας τους.

Ουσιαστικά, αυτά τα δυο καταστατικά κείμενα αποτελούν τη μοναδική δυνατότητα άσκησης αυτονομίας των ΑΕΙ. Παρά, όμως, το γεγονός ότι η ενίσχυση της **αυτονομίας των πανεπιστημίων**, αποτελεί **πάγιο αίτημα** της πανεπιστημιακής κοινότητας, η δυνατότητα αυτή παραμένει ακόμη ανεκμετάλλευτη.

Τα προηγούμενα χρόνια, η σύνταξη και έγκριση του Εσωτερικού Κανονισμού και του Οργανισμού **δεν ολοκληρώθηκε ποτέ** εν αναμονή του νέου θεσμικού πλαισίου λειτουργίας των ΑΕΙ. Ο νέος νόμος, όμως ψηφίστηκε, θέτοντας μάλιστα και αποκλειστικές ημερομηνίες για την έγκριση αυτών των δυο αυτών καταστατικών κειμένων, και παρόλα αυτά, δυστυχώς, **δεν έχει συνταχθεί ακόμη** κανένα από τα δυο καταστατικά κείμενα και, από όσο γνωρίζουμε, **δεν υπάρχει ούτε κάποια στοιχειώδης διαβούλευση** για αυτά.

Αποτέλεσμα των προηγουμένων είναι τα πανεπιστήμια να διοικούνται και να λειτουργούν με **παρωχημένους εσωτερικούς κανονισμούς και οργανογράμματα**, καλύπτοντας τα κενά με ανά περίπτωση αποφάσεις της Συγκλήτου και οι καθηγητές, οι εργαζόμενοι και οι φοιτητές να μην έχουν την απαραίτητη ασφάλεια του δικαίου που τους παρέχουν οι κανόνες λειτουργίας ενός εσωτερικού κανονισμού.

Τα ΑΕΙ πρέπει επιτέλους να εκμεταλλευτούν τη δυνατότητα που τους δίνει ο νόμος για αυτονομία και να προχωρήσουν αμέσως τις διαδικασίες σύνταξης του Οργανισμού και Εσωτερικού Κανονισμού του Ιδρύματος. Επίσης, θα πρέπει να επιταχυνθούν και οι διαδικασίες που έχουν δρομολογηθεί από τη Σύνοδο των Πρυτάνεων για **τη σύνταξη ενός πρότυπου Εσωτερικού Κανονισμού και Οργανισμού**, το οποίο θα εισάγει βασικούς κοινούς κανόνες οργάνωσης και λειτουργίας για όλα τα Ιδρύματα.

2. Εξωστρέφεια

Σε ένα διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον, **η θέση των ελληνικών ΑΕΙ** στον ευρωπαϊκό χώρο εκπαίδευσης και έρευνας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό, πέραν του θεσμικού και οικονομικού πλαισίου λειτουργίας τους, και από τον **εξωστρεφή προσανατολισμό** τους.

Τα ΑΕΙ καλούνται, σε πολύ δύσκολες οικονομικές συνθήκες, να **αναδείξουν τους πόλους αριστείας** που έχουν μέσα τους και να **διακριθούν σε διεθνές επίπεδο** μέσω της **παραγωγής καινοτόμου έρευνας** και της **δημιουργίας διεθνών προγραμμάτων σπουδών** προπτυχιακού και μεταπτυχιακού επιπέδου. Και οι δυο αυτοί στόχοι προϋποθέτουν ένα θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας λιγότερο γραφειοκρατικό και περισσότερο ευέλικτο, ένα περιβάλλον μεγαλύτερης αυτονομίας αλλά και μια εικόνα καθημερινής λειτουργίας η οποία να ανταποκρίνεται σε ένα σύγχρονο, άριστο, ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο.

Σε ότι αφορά στην **εξωστρέφεια των ΑΕΙ προς την κοινωνία**, ενώ τα ελληνικά ΑΕΙ έχουν επιδείξει διαχρονικά σημαντική δράση στον τομέα της κοινωνικής προσφοράς, στο επίπεδο της οικονομίας και της ανάπτυξης, εξακολουθούν να αποτελούν ζητούμενα **η σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή**, η **συνεχιζόμενη εκπαίδευση** και η **επαγγελματική εκπαίδευση**.

3. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των ΑΕΙ μέσω της ΑΔΙΠ αποτελεί βασική διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης. Κυρίως, όμως, αποτελεί μέρος της **κοινωνικής λογοδοσίας** τους και απαραίτητος πυλώνας του **πλαισίου αυτονομίας** τους καθώς αποτελεί για την πολιτεία ένα **σημαντικό εργαλείο εποπτείας** της λειτουργίας των δημόσιων ιδρυμάτων.

Η διαδικασία της **αξιολόγησης μέσω της ΑΔΙΠ** θα πρέπει να **διαφυλαχθεί**, να ενισχυθεί και να εξεταστεί η δυνατότητα σύνδεσης της με τη χρηματοδότηση τους από τον κρατικό προϋπολογισμό.

Στο πλαίσιο αυτό καλούνται οι πρυτάνεις να καταθέσουν απόψεις και προτάσεις για το θέμα της ενίσχυσης του αυτοδιοίκητου και της αυτονομίας των ιδρυμάτων, την ενίσχυση της εξωστρέφειας και τη διασφάλιση της ποιότητας της ανώτατης εκπαίδευσης μέσω της διαρκούς αξιολόγησης του έργου που προσφέρουν τα ΑΕΙ.